

КАТЕГОРІЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ У ВІТЧИЗНЯНОМУ ФІЛОСОФСЬКО-ПОЛІТОЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

© Захаренко К.В.

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова (Київ, Україна)

E-mail: zhizhkot@gmail.com, ORCID 0000-0003-0980-7313

Анотація. *Актуальність проблеми.* Наявність в Україні активного концептуально-теоретичного дискурсу щодо проблематики інформаційної безпеки зумовлює необхідність аналізу тих визначень, які існують сьогодні щодо цієї комплексної і складної категорії. Саме враховуючи її багатовимірність, структурно-функціональну поліморфність та системну складність, слід зазначити, що існують різні підходи до формулювання сутності категорії «інформаційна безпека». **Постановка завдання** полягає у тому, що в Україні ще не вироблено ефективної моделі системного забезпечення інформаційної безпеки держави, суспільства і людини, хоча така необхідність зафіксована на конституційному рівні. Тому сьогодні дуже важливо розробити цілісний кодифікаційний документ, який повноцінно охопив би різні аспекти формування державної політики в сфері національної безпеки, а також визначив би конкретний інструментарій її реалізації. **Аналіз останніх досліджень і публікацій** – ми спираємося на авторів, що досліджували філософсько-феноменологічні і соціально-психологічні детермінанти інформаційної безпеки громадян, політико-правові ресурси та механізми захисту інформаційного простору держави. Це твори: В. Андрущенко, Т. Андрущенко, В. Вашкевича, В. Воронкової, О. Кивлюк, В. Мельник, В. Нікітенко, Р. Олексенка, О. Сосніна, І. Малик, Е. Аронсон, Д. Белл, Х. Варіан, М. Кастельс, Е. Тофлер, Ю. Хабермас та інших. **Виділення недосліджених частин загальної проблеми** – потребує уваги вироблення теоретико-методологічних засад дослідження проблеми інформаційної безпеки, які орієнтовані на всебічне забезпечення національних інтересів. **Постановка завдання** – як важливий показник захищеності громадян, суспільства і держави інформаційна безпека є невід'ємною складовою національної безпеки. **Виклад основного матеріалу.** Розглядається низка проблем в сфері інформаційної і національної безпеки в Україні, що потребують нагального вирішення. В концептуально-теоретичному та законотворчому плані, так і в плані вибудовування цілісної системи реалізації стратегічних завдань в практиці реального інформаційного суспільства. **Висновки** - в сфері інформаційної і національної безпеки її визначення переважно концентруються навколо запобігання тим шкідливим наслідкам, які можуть принести різні інформаційні загрози, а також усунення та подолання цих наслідків з якомога меншою шкодою для суспільства й людини.

Ключові слова: людина, інформація, політика, безпека, інформаційна політика, інформаційні загрози, інформаційна безпека.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. В стратегії сталого розвитку «Україна 2020» заявлено про необхідність першочергової реалізації реформи національної безпеки. Одним із пріоритетних завдань реформованої системи має бути забезпечення інформаційної безпеки, адже сьогодні інформаційне протистояння стало самостійною формою політичних відносин.

Метою статті є вивчення категорії інформаційної безпеки у вітчизняному філософсько-політологічному дискурсі, обґрунтування теоретичних положень та методологічних підходів та надання

практичних пропозицій щодо вдосконалення інформаційної безпеки держави.

Відмітимо, що вирішення даної **наукової задачі** у такій постановці ніколи не вирішувалась і на даний час майже не розробляється.

Мета наукового дослідження полягає у теоретичному осмисленні інформаційної безпеки для сучасного філософсько-політичного дискурсу.

Цілі дослідження: - визначити категоріальний апарат визначення «інформаційна безпека»;

виявити основні проблеми у державному регулюванні інформаційної безпеки країни;

запропонувати шляхи протидії виявлення інформаційних загроз.

Об'єктом дослідження є нормативно-правова база забезпечення інформаційної безпеки у сучасних реаліях.

Предметом дослідження є категоріальний апарат інформаційної безпеки у сучасному філософсько-політичному дискурсі.

Методологію дослідження. Методологічну основу дослідження складає система загально наукових та загально доповнюючи методів дослідження. Використано метод системного аналізу, дедуктивний та дедуктивний аналіз, структурно – функціональний та порівняльний аналіз, історичний та метод спостереження, тощо.

Виклад основного матеріалу. На нашу думку, важливо також звернути увагу на ті визначення категорії «інформаційна безпека», де вона розглядається в якості системотворчого принципу нормального та захищеного функціонування конкретного соціуму в рамках глобального інформаційного суспільства.

Одним з визначень «інформаційної безпеки, що подається таким науковцем, як В. Гурковський: «Національна інформаційна безпека України – це суспільні відносини, пов'язані із захистом життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави від реальних та потенційних загроз в інформаційному просторі, що є необхідною умовою збереження та примноження духовних і матеріальних цінностей державоутворюючої нації, її існування, самозбереження і прогресивного розвитку України як суверенної держави, що залежить від цілеспрямованої інформаційної політики гарантій, охорони, оборони, захисту її національних інтересів» [2, с.35]. Загалом, у багатьох українських та зарубіжних дослідників інформаційна безпека розглядається сьогодні як невід'ємна складова безпеки національної. Більше того, інформаційна безпека в такому аспекті розглядається не просто як окремий елемент національної безпеки, але як її інтегральна, наскрізна якісна характеристика та показник захищеності громадян, суспільства і держави.

Такий підхід, зокрема, є домінуючим в російській теорії та практиці забезпечення різних аспектів національної безпеки. Інформаційна безпека в цій країні в останнє десятиліття була визначена в якості одного з

ключових напрямків розвитку державної безпекової стратегії. Російський вчений В. Лопатін визначає інформаційну безпеку як «стан захищеності національних інтересів країни (життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави на збалансованій основі) в інформаційній сфері від внутрішніх та зовнішніх загроз» [3, с. 79], що віддзеркалює норму права Закону Російської Федерації «Про безпеку», згідно з яким «Безпека – стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства та держави від внутрішніх і зовнішніх загроз» [4]. Маємо визнати, що, незважаючи на конфліктогенність інформаційної політики Кремля, її агресивність і подекуди протиправність, вона є надзвичайно ефективною, що зумовлюється не лише адміністративно-управлінським ресурсом, але й значною увагою до даної проблематики з боку наукової спільноти.

Враховуючи це, дуже важливо, щоб і в Україні постійно активізувався та актуалізувався науково-теоретичний дискурс, спрямований на інтегральне та структурно-функціональне дослідження багатовимірної проблематики інформаційної безпеки. При цьому сьогодні дійсно дуже важливо коректно та ефективно вписати дану проблематику в контекст повноцінного забезпечення національної та державної безпеки. В якості національної безпеки та захищеності держави «інформаційна безпека розглядається як стан інформаційної захищеності держави (безпека об'єкта від інформаційних загроз), за якої унеможливується негативний інформаційний вплив та негативні наслідки функціонування інформаційних технологій або спеціальні інформаційні операції, акти зовнішньої інформаційної агресії та негласного зняття інформації (за допомогою спеціальних технічних засобів), інформаційний тероризм і комп'ютерні злочини не завдають суттєвої шкоди національним інтересам держави та не заважають стабільному розвитку інформаційної інфраструктури, належному функціонуванню національного інформаційного простору України та всіх пріоритетних сфер життєдіяльності» [5, с. 8]. В такому контексті дуже важливо звернути увагу на вироблення теоретико-методологічних засад дослідження проблеми інформаційної безпеки, орієнтованих саме на всебічне забезпечення національних інтересів

як на внутрішньому, так і на зовнішньому рівні. Окрім того, важливо формувати всебічний концептуально-теоретичний базис, який охоплював би як філософсько-політологічний, так і інформаційно-технологічний вимір проблеми.

З нашої точки зору, одним з ключових вимірів теоретико-методологічних засад дослідження проблеми інформаційної безпеки має також бути філософсько-аксіологічний аналіз такого поняття, як «інформаційна безпека особистості». В цьому аспекті особливої актуальності набуває вивчення філософсько-феноменологічних та соціально-психологічних детермінантів інформаційної безпеки людини і суспільства. «Інформаційна безпека особистості – це захищеність психіки і свідомості людини від небезпечних інформаційних впливів: маніпулювання свідомістю, дезінформування, спонукання до самогубства, образ тощо» [6, с. 41]. Такий вимір інформаційної безпеки є невід’ємним елементом структури інформаційної безпеки нації, держави і громадянського суспільства, а отже враховується в нашому дослідженні як одна з основних детермінант проблеми інформаційної безпеки суспільства в контексті сучасного філософсько-політологічного дискурсу.

Таким чином, в нашому дослідженні різних аспектів інформаційної безпеки держави, суспільства і людини ми дотримуємося концептуально-теоретичного принципу системності, за яким жоден елемент не може бути розглянутий та визначений без взаємозв’язку та взаємозалежності з іншими елементами. Це зумовлено насамперед тим, що в інформаційному суспільстві та в глобальній цивілізації інформаційна безпека відіграє інклюзивно-інтегративну функцію. «Інформаційна безпека являє собою одне з важливіших понять у науці та різних сферах людської діяльності. Сутність і комплексність цього поняття виявляється характером сучасного інформаційного суспільства. Аналіз різних підходів до визначення змісту поняття «інформаційна безпека» уможливує зауважити про недоцільність суворого обрання тієї чи іншої позиції. Сьогодні існує необхідність розглядати дану проблему більш комплексно і системно, додати знань про цей багатогранний феномен. Більше того, найбільш прийнятним є інтегральний підхід,

за якого інформаційна безпека визначатиметься за допомогою окреслення найбільш важливих її сутнісних ознак з урахуванням постійної динаміки інформаційних систем і становлення не лише інформаційного суспільства а й інформаційної цивілізації» [7, с. 35]. Звідси кожна теоретична праця, присвячена проблематиці інформаційної безпеки, навіть якщо вона стосується конкретної держави, спільноти чи технологічної характеристики, обов’язково має враховувати принцип глобальності інформаційного середовища, його системності і всеохопності. Тому неробхідно особливу увагу приділяти саме питанням глобального характеру проблеми інформаційної безпеки.

Окрім того, комплекс проблем, пов’язаних із категорією інформаційної безпеки, включає в себе значний масив питань, спрямованих на вивчення нових можливостей розбудови правової держави та розвитку громадянського суспільства. Саме в цьому аспекті досліджувана нами проблема є особливо актуальною для України, перед якою сьогодні постає завдання не лише забезпечення національної інформаційної безпеки, але й значної демократизації всіх сфер суспільної життєдіяльності. «Комплекс питань інформаційної безпеки людини та суспільства включає в себе такі вектори як: забезпечення інформаційних прав і свобод людини і громадянина; захист людини від неправомірного інформаційного втручання; забезпечення національної, культурної і духовної ідентичності від неправомірного втручання; забезпечення дієздатних правових та організаційних механізмів захисту відповідних прав тощо. Комплекс питань інформаційної безпеки держави включає такі вектори державної діяльності як: безпека розвитку інформаційної сфери держави; захист національного інформаційного ринку; забезпечення міжнародної інформаційної безпеки, зокрема, попередження: інформаційного тероризму, використання інформаційної зброї, інформаційної війни; захист та обмеження обігу інформації в цілях безпеки; захист інформаційної інфраструктури держави тощо» [8, с. 17-18]. Отже, особлива увага має приділятися саме ролі інформаційної безпеки в сучасних українських державотворчих процесах, у становленні і захисті правової держави, у сприянні формуванню і розвитку громадянського суспільства. Це, на нашу

Категорія інформаційної безпеки у вітчизняному філософсько-політологічному дискурсі

думку, сьогодні є одним з ключових теоретико-методологічних засад, що можуть значно актуалізувати дослідження проблеми інформаційної безпеки з огляду на українську специфічну ситуацію.

Так само важливо дослідити теоретико-методологічні принципи вивчення структурно-функціональних властивостей феномену інформаційної безпеки. В цьому вимірі значна увага має бути звернена на визначення тих потреб суб'єктів інформаційного забезпечення, які відіграють ключову роль у розвитку та функціонуванні інформаційного суспільства. «Суб'єкт перебуває в стані інформаційної безпеки тоді, коли ефективність його діяльності забезпечена повною, достовірною та достатньою для прийняття рішень інформацією. Такий стан досягається соціальною активністю в трьох взаємопов'язаних групах суспільних відносин, що представляють собою структурні елементи інформаційної безпеки: суспільні відносини у сфері використання інформаційних технологій, у сфері забезпечення доступу до інформаційного ресурсу й у сфері формування інформаційного ресурсу. В межах першої групи забезпечується функціонування ефективних засобів інформаційної діяльності, у межах другої – забезпечується можливість суб'єктів отримувати доступ до необхідних інформаційних ресурсів, у межах третьої – формується інформаційний ресурс, що відповідає потребам суб'єктів» [9, с. 271]. Надзвичайно важливо на сьогодні на концептуально-теоретичному рівні визначити чіткі критерії інформаційної забезпеченості і безпеки різних суб'єктів соціального функціонування – від держави до кожного громадянина, від національної спільноти до кожної регіональної громади, від глобальної цивілізації до кожної людини як носія свідомості, волі, конкретних психічних особливостей.

І нарешті, ще одним ключовим теоретико-методологічним орієнтиром дослідження проблеми інформаційної безпеки в Україні є усвідомлення необхідності формування нової нормативно-правової бази для повноцінного функціонування в нашій державі сучасного інформаційного суспільства. Сьогодні існуючі нормативно-правові документи в цій галузі є явно недостатніми та не вибудовані єдиними системними принципами. «Базовим

правовим документом щодо створення і функціонування системи забезпечення інформаційної безпеки в Україні є Закон України «Про Національну програму інформатизації» від 04.02.1998 р. № 74/98, в якому визначено пріоритети щодо створення інформаційного суспільства в Україні, зокрема такі: формування правової бази інформатизації, включаючи систему захисту авторських прав і особистої інформації; розробка національних стандартів у цій галузі, формування комп'ютерної мережі освіти, науки та культури як частини загальносвітової мережі Інтернет; формування механізмів щодо здійснення практичних заходів забезпечення інформаційної безпеки. Вихідні положення Національної програми інформатизації були деталізовані Законом України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні 2007 – 2015 років» від 09.01.2007 р. № 537, де передбачено формування цілісної системи інформаційної безпеки та розвиток наукової бази з удосконалення діяльності державних органів шляхом широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій» [10, с. 3]. З огляду на необхідність формування нових принципів інформаційно-безпекової політики нашої держави, в дослідженні особлива увага приділяється відображенню проблеми інформаційної безпеки в системі інформаційної політики України, а також проводиться компаративний огляд такої політики в нашій державі та в провідних країнах світу.

Політико-правові ресурси і механізми захисту інформаційного простору держави та інформаційної безпеки громадян в умовах функціонування глобального інформаційного суспільства є надзвичайно актуальною та гострою проблемою сьогодення. Особливо гостро вона постає в Україні, де досі не вироблено ефективної моделі системного забезпечення інформаційної безпеки держави, суспільства і людини, хоча така необхідність зафіксована навіть на конституційному рівні. «Інформаційна безпека, захист якої відповідно до ст. 17 Конституції України, поряд із суверенітетом, територіальною цілісністю та економічною безпекою, є найважливішою функцією держави, досягається шляхом розробки сучасного законодавства, впровадження сучасних безпечних інформаційних технологій, побудовою функціонально повної

національної інфраструктури, формуванням і розвитком інформаційних відносин тощо» [11, с. 163]. Таким чином, в нашій державі на конституційному рівні визначена необхідність повноцінного захисту інформаційної сфери держави та забезпечення інформаційної безпеки громадян. Більше того, протягом останнього десятиліття було прийнято декілька нормативних документів в цій сфері, що, в той же час, не призвело до реального підвищення інформаційної безпеки в Україні. [17, 18]

Так, ще наприкінці минулого тисячоліття було на законодавчому рівні затверджено «Національну програму інформатизації», в якій значна увага приділялася і питанням інформаційної безпеки. Відповідно до Закону України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» від 4 лютого 1998 року «інформаційна безпека є невід'ємною частиною політичної, економічної, оборонної та інших складових національної безпеки. Об'єктами інформаційної безпеки є інформаційні ресурси, канали інформаційного обміну та телекомунікації, механізми забезпечення функціонування телекомунікаційних систем і мереж та інші елементи інформаційної інфраструктури країни. Результатом виконання Програми має стати пакет нормативних документів з усіх аспектів використання засобів обчислювальної техніки для оброблення та зберігання інформації обмеженого доступу; комплекс державних стандартів із документування, супроводження, використання, сертифікаційних випробувань програмних засобів захисту інформації; банк засобів діагностики, локалізації і профілактики вірусів, нові технології захисту інформації з використанням спектральних методів, високо надійні криптографічні методи захисту інформації» [12]. Отже, можна стверджувати те, що на законодавчо-нормативному рівні в нашій державі вже понад півтора десятиліття відбувається активний пошук оптимальних механізмів забезпечення різних аспектів інформаційної безпеки національного суспільства. В той же час, документи, що приймаються, поки що не забезпечують системного підходу в даній галузі, а також не забезпечуються реальними ресурсами для їх повноцінної реалізації.

Значним недоліком вітчизняного законодавства і політичного забезпечення в сфері інформаційної безпеки, з нашої точки

зору, є те, що в законах реально не виписана системотворча сутність саме інформаційної безпеки відносно безпеки національної. [17,18] На такому рівні існують лише загальні формулювання, які насправді не сприяють реалізації ефективної інформаційно-безпекової політики держави як інтегративного елементу національної безпеки. У Законі України «Про основи національної безпеки України» поняття «інформаційна безпека» не знаходить свою операціоналізацію, втім зазначається на інформаційну сферу національної безпеки [13], при чому, не дається визначення навіть і даного поняття, а лише перераховуються загрози та напрями державної політики у вищезазначеній сфері. «Перелік загроз, визначений законодавцем в цьому законі, дає можливість стверджувати про розуміння інформаційної безпеки, не як безпеки інформації в технічному аспекті, а більш широку категорію, що дещо суперечить розумінню інформаційної безпеки у Законі України «Про Концепцію Національної програми інформатизації»» [14, с. 27]. Як бачимо, навіть в ключових нормативно-правових документах, в яких певним чином формулюється проблема інформаційної безпеки держави і нації, закладені певні суперечності, що не сприяють ефективній безпековій політиці держави в інформаційній сфері.

Висновки. Таким чином, сьогодні дуже важливо розробити цілісний кодифікаційний документ, який повноцінно охопив би різні аспекти формування державної політики в сфері національної безпеки, а також визначив би конкретний інструментарій забезпечення такої політики. При цьому дуже важливо, щоб такий документ був цілісним та системним, визначав би стратегічні пріоритети та принципи діяльності держави в інформаційно-безпековій сфері. Поки що ж в цій сфері в Україні існує значна кількість складних проблем і суперечностей. «До негативних чинників здійснення державного управління у сфері інформаційної безпеки належать: відсутність сформованого цілісного уявлення про інформаційну безпеку України з позиції права та юридичної науки; комплексні проблеми розвитку інформаційного суспільства та формування нових типів (видів) правових інформаційних комунікацій і правовідносин транскордонного характеру; динамічність становлення в Україні принципово нових

Категорія інформаційної безпеки у вітчизняному філософсько-політологічному дискурсі

суспільних відносин демократичної, правової, соціальної держави в умовах геополітичних і глобалізаційних впливів, що потребує змін у вітчизняному правовому просторі. З'ясовано, що недостатній рівень інформаційно-аналітичного забезпечення державного управління у сфері інформаційної безпеки ускладнює прийняття керівництвом держави, на центральному і регіональному рівнях, виважених політико-управлінських рішень; породжує конфлікти владних, комерційних структур, суспільства і громадян; негативно впливає на прогнозування розвитку подій в Україні та за її межами, що ускладнює планування (середньо і довгострокове) заходів національної безпеки, адекватних реаліям державного становлення та розвитку» [15, с. 13].

Важливим документом, що міг значно впорядкувати політико-правове інформаційно-безпекове поле нашої країни, з нашої точки зору, мала стати «Доктрина інформаційної безпеки України». Реальній імплементації цього документу завадила наявна на той час політична кон'юнктура. Сьогодні ж можна повноцінно використати значний смисловий та правовий потенціал цієї Доктрини. Створити відповідні правила гри на інформаційному полі покликана була «Доктрина інформаційної безпеки України», яка з'явилась на світ у 2009 р. (затверджена Указом Президента України від 8 липня 2009 року; для порівняння: схожий документ під назвою «Доктрина інформаційної безпеки Російської Федерації» був затверджений Президентом В. Путіним 9 вересня 2000 р.) «Поява «Доктрини інформаційної безпеки України» встановила чіткі правила гри щодо

забезпечення інформаційної безпеки держави. Доктрина чітко визначила та окреслила основні засади інформаційної безпеки України, встановила місце інформаційної безпеки в системі забезпечення національної безпеки України, виокремила реальні та потенційні загрози інформаційній безпеці України, сформувала напрями державної політики у сфері інформаційної безпеки держави» [16, с.81]. Враховуючи те, що доктрина була спрямована, насамперед, проти інформаційних загроз з боку Російської Федерації, а в політичній еліті України тоді панували проросійські настрої, реалізувати на законодавчому та інструментально-безпековому рівні положення Доктрини не вдалося, що й сприяло подальшій інформаційній агресії РФ проти України. Сьогодні ті стратегічні пріоритети, що зазначені в даному документі мають бути відроджені та ефективно реалізовані.

Висновки. Таким чином, сьогодні існує ціла низка проблем в сфері інформаційної і національної безпеки в Україні, що потребують нагального вирішення як в концептуально-теоретичному та законотворчому плані, так і в плані вибудовування цілісної системи реалізації стратегічних завдань в практиці реального інформаційного суспільства.

Перспективи подальших наукових досліджень полягають в удосконаленні категоріально-понятійного апарату «інформаційна безпека», у наданні методичних пропозицій по вдосконаленню нормативно правової бази національної інформаційної безпеки суспільства та держави.

Список використаних джерел

1. Баранов А. Информационный суверенитет или информационная безопасность? Национальная безопасность и оборона. 2001. № 1 (13). С.70-76.
2. Гурковський В.Т. Організаційно-правові питання взаємодії органів державної влади у сфері національної інформаційної безпеки. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Спеціальність: 25.00.02 – механізми державного управління. – К., 2004. 225 с.
3. Лопатин В.Н. Информационная безопасность России: Человек. Общество. Государство. СПб.: Фонд «Университет», 2000. 428 с.
4. О безопасности: Закон Российской Федерации. Ведомости Верховного Совета Российской Федерации.1992. № 15. Ст. 770.
5. Абакумов В.М. Правове регулювання протидії інформаційним війнам в Україні. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Спеціальність: 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Запоріжжя, 2011. 22 с.
6. Богуш В.М. Інформаційна безпека держави. К.: «МК-Прес», 2005. 431 с.
7. Ліпкан В.А. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції: Навчальний посібник / В.А. 7. Ліпкан, Ю.Є. Максименко, В.М. Желіховський. К.: КНТ, 2006.– 280 с.

8. Кормич Б.А. Організаційно-правові основи політики інформаційної безпеки України. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук. Спеціальність: 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Харків, 2004. – 42 с.
9. Карчевський М.В. До питання визначення інформаційної безпеки як об'єкта кримінально-правової охорони. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). Науково-практичний журнал. 2012. № 1 (27). С.267-272.
10. Субіна Т.В. Адміністративно-правове забезпечення інформаційної безпеки в органах Державної податкової служби України. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Спеціальність: 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Ірпінь, 2010. 24 с.
11. Косошов О.М. Методика визначення пріоритетів показників, що характеризують рівень загроз інформаційній безпеці держави. Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил. Харків: ХУПС ім. Івана Кожедуба, 2014. Випуск 2 (39). С.163-166.
12. Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» від 4 лютого 1998 року. Відомості Верховної Ради. 1998. № 27 - 28. Ст. 182.
13. Про основи національної безпеки України: Закон України // Офіційний вісник України. 2003. № 29. Ст. 1433.
14. Ліпкан В.А. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції: Навчальний посібник / В.А. Ліпкан, Ю.С. Максименко, В.М. Желіховський. К.: КНТ, 2006. 280 с.
15. Євдоченко Л.О. Удосконалення системи державного забезпечення інформаційної безпеки України в умовах глобалізації. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління. Спеціальність: 25.00.01 – теорія та історія державного управління. Львів, 2011. – 24 с.
16. Малик І. Народження «Доктрини інформаційної безпеки України»: від теорії до практики. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку: Збірник наукових праць. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2010. Вип. 22. С.76-81.
17. Молодиченко В. В., Олексенко Р. И. Информационное общество, как императив современности. Новый университет. Серия: Актуальные проблемы гуманитарных и общественных наук. 2014. № 4. С. 31-37.
18. Олексенко Р. Формування культури засобами масової інформації. Fundamental and applied science. 2015. С. 172-175.

REFERENCES

1. Baranov, A. Ynformatsyonnyy suverenytet yly ynformatsyonnaia bezopasnost? Natsionalna bezpeka i oborona. 2001. № 1 (13). S.70-76 [in Russian].
2. Hurkovskiyi, V.T. Orhanizatsiino-pravovi pytannia vzaïemodii orhaniv derzhavnoi vlady u sferi natsionalnoi informatsiinoi bezpeky. Dysertatsiia na zdobuttia naukovoï stupenia kandydata yurydychnykh nauk. Spetsialnist: 25.00.02 – mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia. – K., 2004. 225 s. [in Ukrainian].
3. Lopatyn, V.N. Ynformatsyonnaia bezopasnost Rossyy: Chelovek. Obshchestvo. Hosudarstvo. SPb.: Fond «Unyversytet», 2000. 428 s. [in Russian].
4. O bezopasnosti: Zakon Rossyiskoi Federatsyy. Vedomosty Verkhovnoho Soveta Rossyiskoi Federatsyy. 1992. № 15. St. 770. [in Russian].
5. Abakumov, V.M. Pravove rehuliuвання protydivi informatsiynym viinam v Ukraini. Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoï stupenia kandydata yurydychnykh nauk. Spetsialnist: 12.00.07 – administratyvne pravo i protses; finansove pravo; informatsiine pravo. Zaporizhzhia, 2011. 22 s. [in Ukrainian].
6. Bohush, V.M. Informatsiina bezpeka derzhavy // V.M. Bohush, O.K. Yudin. K.: «MK-Pres», 2005. 431 s. [in Ukrainian].
7. Lipkan, V.A. Informatsiina bezpeka Ukrainy v umovakh yevrointehratsii: Navchalnyi posibnyk / V.A. Lipkan, Yu.Ie. Maksymenko, V.M. Zhelikhovskiyi. K.: KNT, 2006. 280 s. [in Ukrainian].
8. Kormych, B.A. Orhanizatsiino-pravovi osnovy polityky informatsiinoi bezpeky Ukrainy. Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoï stupenia doktora yurydychnykh nauk. Spetsialnist: 12.00.07 – teoriia upravlinnia; administratyvne pravo i protses; finansove pravo; informatsiine pravo. Kharkiv, 2004. 42 s. [in Ukrainian].
9. Karchevskiyi, M.V. Do pytannia vyznachennia informatsiinoi bezpeky yak obiekta kryminalno-pravovoi okhorony. Borotba z orhanizovanoiï zlochyinnistiï i koruptsiïeiï (teoriia i praktyka). Naukovo-praktychnyi zhurnal. 2012. № 1 (27). S.267-272 [in Ukrainian].
10. Subina, T.V. Administratyvno-pravove zabezpechennia informatsiinoi bezpeky v orhanakh Derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy. Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoï stupenia kandydata yurydychnykh nauk. Spetsialnist: 12.00.07 – administratyvne pravo i protses; finansove pravo; informatsiine pravo / Tetiana Subina. – Irpin, 2010. 24 s. [in Ukrainian].

11. Kosohov, O.M. Metodyka vyznachennia priorytetiv pokaznykiv, shcho kharakteryzuiut riven zahroz informatsiini bezpetsy derzhavy. Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho universytetu Povitrianykh Syl. Kharkiv: KhUPS im. Ivana Kozheduba, 2014. Vypusk 2 (39). S.163-166 [in Ukrainian].
12. Zakon Ukrainy «Pro Kontseptsiiu Natsionalnoi prohramy informatyzatsii» vid 4 liutoho 1998 roku. Vidomosti Verkhovnoi Rady.1998.№ 27 - 28. St. 182 [in Ukrainian].
13. Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy: Zakon Ukrainy // Ofitsiyni visnyk Ukrainy. 2003.№ 29. St. 1433 [in Ukrainian].
14. Lipkan, V.A. Informatsiina bezpeka Ukrainy v umovakh yevrointehratsii: Navchalnyi posibnyk / V.A. Lipkan, Yu.Ie. Maksymenko, V.M. Zhelikhovskiy. K.: KNT, 2006. 280 s. [in Ukrainian].
15. Ievdochenko, L.O. Udoskonalennia systemy derzhavnoho zabezpechennia informatsiinoi bezpeky Ukrainy v umovakh hlobalizatsii. Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata nauk z derzhavnoho upravlinnia. Spetsialnist: 25.00.01– teoriia ta istoriia derzhavnoho upravlinnia. Lviv, 2011. 24 s. [in Ukrainian].
16. Malyy, I. Narodzhennia «Doktryny informatsiinoi bezpeky Ukrainy»: vid teorii do praktyky. Ukrainka natsionalna ideia: realii ta perspektyvy rozvytku: Zbirnyk naukovykh prats. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki, 2010. Vyp. 22. S.76-81[in Ukrainian].
17. Molodychenko, V. V., Oleksenko, R. I. Ynformatsyonnoe obshchestvo, kak ymperativ sovremennosti. Novyi unyversytet. Seryia: Aktualnye problemy humanyarnykh y obshchestvennykh nauk. 2014. № 4. S. 31-37 [in Russian].
18. Oleksenko, R. I. Formuvannia kultury zasobamy masovoi informatsii. Fundamental and applied science. 2015. S. 172-175 [in Ukrainian].

Захаренко К. В. - Национальный педагогический университет имени М.П.Драгоманова (Киев, Украина)

E-mail: zhizhkot@gmail.com, ORCID 0000-0003-0980-7313

КАТЕГОРИЯ ИНФОРМАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В ОТЕЧЕСТВЕННОМ ФОЛОСОФСКО-ПОЛИТОЛОГИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ

Аннотация. Как важный показатель защищенности граждан, общества и государства информационная безопасность является неотъемлемой составляющей национальной безопасности. Поэтому ее определения в основном концентрируются вокруг предотвращения тем вредным последствиям, которые могут принести различные информационные угрозы, а также устранения и преодоления этих последствий с как можно меньшим вредом для общества и человека. В этом аспекте **особую актуальность приобретает исследование** не только философско-феноменологических и социально-психологических детерминант информационной безопасности граждан, но и политико-правовых ресурсов и механизмов защиты информационного пространства государства в условиях функционирования глобального информационного общества. **Задачи исследования.** К сожалению, в Украине еще не выработано эффективной модели системного обеспечения информационной безопасности государства, общества и человека, хотя такая необходимость зафиксирована на конституционном уровне. Поэтому сегодня очень важно разработать целостный кодификационный документ, который полноценно охватил бы различные аспекты формирования государственной политики в сфере национальной безопасности, а также определил конкретный инструментарий ее реализации. Автор считает, что важно обратить внимание на выработку **теоретико-методологических основ исследования проблемы** информационной безопасности, которые ориентированы на всестороннее обеспечение национальных интересов как на внутреннем, так и на внешнем уровнях. Также важно формировать всесторонний концептуально-теоретический базис, который охватывал философско-политологический и информационно-технологическое измерение проблемы. **Результат.** Рассматривается ряд проблем в сфере информационной и национальной безопасности в Украине, требующих неотложного решения как в концептуально-теоретическом и законотворческом плане, так и в плане выстраивания целостной системы реализации стратегических задач в практике реального информационного общества

Ключевые слова: человек, информация, политика, безопасность, информационная политика, информационные угрозы, информационная безопасность.

Zakharenko Kostyantyn - National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov (Kyiv, Ukraine)

E-mail: zhizhkot@gmail.com, ORCID 0000-0003-0980-7313

**THE CATEGORY OF INFORMATION SECURITY IN THE NATIONAL PHILOSOPHICAL AND
POLITICAL DISCOURSE**

Abstract. ФАs an important indicator of protection of citizens, society and state, information security is an integral part of national security. Therefore, its definition is mainly focused on preventing those negative consequences that may arise from various information threats, as well as eliminating and overcoming these consequences with the least losses for society and a human. In this aspect, what has become particularly relevant is the research of not only philosophical, phenomenological and socio-psychological determinants of the information security of citizens, but also political and legal resources and mechanisms of the information space of the state in the conditions of the functioning of the global information society. Unfortunately, Ukraine has not yet produced an effective model of the information security system of the state, society and a human, although the need for this is fixed at the constitutional level. Therefore, today it is very important to develop a holistic codifying document that would fully cover various aspects of the formation of national security policy, and also define a specific tool for its implementation. The author considers that it is important to pay attention to the development of the theoretical and methodological foundations of research of the problem of information security, which are focused on strict observance of national interests both at the internal and external levels. It is also necessary to form a comprehensive conceptual and theoretical basis that should cover the philosophical-political and information-technological aspect of the issue. A number of issues in the areas of national security and information in Ukraine in terms of concept theory and legislation and developing integral system of strategic tasks fulfillment in the practice of information society is considered.

Key words: person, information, politics, security, information policy, information threats, information security.

*Стаття рекомендована до публікації д.е.н., проф. Бойко О.В. (Запоріжжя, Україна)
Надійшла до редколегії: 12. 03.2018 р.
Прийнята до друку: 17. 03.2018*

Захаренко Константин Володимирович – пошукач Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова (Київ, Україна) вул. Пирогова, 9, м. Київ 01601 Україна.
E-mail: zhizhkot@gmail.com, ORCID 0000-0003-0980-7313